

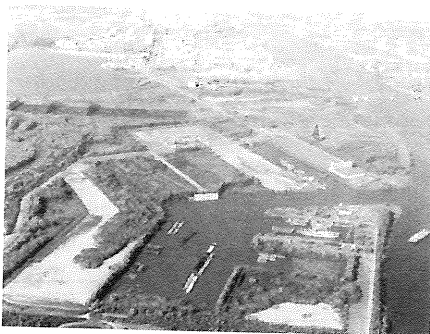
Gedeputeerde verwacht in toekomst meer aanwijzingen

RANDSTAD IS AANGEWEEZEN NIVEAU VOOR EEN DOELMATIG RUIMTELIJK AFVALSTOFFENBELEID

Geleidelijk aan ontwikkelt het Nederlandse afvalbeleid zich van 'ophalen en storten maar' tot een complex beleidsveld met veel regelgeving en bovendien een duidelijke ruimtelijke dimensie: stortplaatsen, verbrandingsinstallaties en andere afvalvoorzieningen hebben nu eenmaal veel ruimte nodig en kunnen niet zomaar ergens geplaatst worden. Daar dient bij de ruimtelijke inrichting terdege rekening mee gehouden te worden. Ondanks preventiemaatregelen worden de (gescheiden) afvalstromen steeds groter. De onderlinge afstemming van aanbod, inzameling en verwerking vergt een actief overheidsbeleid. Om inzicht te krijgen in het afvalbeleid en in de bestuurlijke verhoudingen in Zuid-Holland sprak AGORA met milieugedeputeerde Hans van der Vlist (PvdA) over afvalregio's, aanwijzingen, gft en de lange termijn.

Hoe ziet u de positie van de provincie, zo tussen het rijk en de gemeenten in? Heeft de provincie de mogelijkheid een eigen beleid te voeren, of is men in de praktijk slechts uitvoerder van door anderen opgestelde plannen?

Dat is altijd ontzettend moeilijk precies aan te duiden. Ik ga er zelf altijd vanuit dat je met uitvoering ook beleid maakt, dat er altijd een soort wisselwerking is tussen beleidsontwikkeling en beleidsuit-

De Derde Merwedehaven nu ...

"(...) markt bij beleid betrekken (...)"

voering. Als het gaat om het formuleren van doelstellingen, zoals bijvoorbeeld in het NMP, is het niet zo nodig dat de provincie een eigen beleid voert. In de praktijk zie je dat bij de samenwerking tussen gemeenten, provincie en rijk, de provincie het niveau is waar je de consequenties van de abstracte doelen probeert uit te werken. Het mag ook duidelijk zijn dat voor bepaalde onderdelen van de afvalinfrastructuur een draagvlak nodig is dat het gemeentelijke niveau ontstijgt. Voor voorzieningen als grote ovens, die meer dan 600.000 ton per jaar dienen te verbranden, en grote stortplaatsen waar jaarlijks zo'n 15 miljoen ton verwerkt wordt, is de Randstad het aangewezen niveau om tot afstemming te komen.

Enkele jaren geleden is een aantal overkoepelende afvalregio's ingesteld, waarbinnen het afvalbeleid gecoördineerd zou moeten worden. De regio's zijn gevormd met inachtneming van de afvalstromen in die gebieden: er is een bepaalde schaal-grootte nodig om een optimaal niveau te vinden waarop bijvoorbeeld voorzieningen gedimensioneerd kunnen worden. De regio's moesten voldoende draagvlak hebben voor een afvalinfrastructuur. Er zijn nu vier regio's, waarvan de Randstadregio (Noord- en Zuid-Holland,

Utrecht en Flevoland) de grootste is.

In die Randstadregio wordt gestreefd naar een zo gemeenschappelijk mogelijk afvalstoffenbeleid. De planning van voorzieningen, zoals stortplaatsen, ovens, composteerinstallaties, in de afzonderlijke provincies dient een samenhangend geheel te worden. In een paar jaar is de samenwerking sterk gegroeid. Zo is bijvoorbeeld gezamenlijk een verordening voor bedrijfsafvalstoffen gemaakt, die met ingang van 1 januari 1993 in de vier provincies van kracht zal zijn.

Zijn er bevoegdheden overgedragen aan deze afvalregio's?

Neen. Er is, met het oog op democratische controle door een direct gekozen orgaan, afgesproken dat de bestaande bevoegdheden bij dezelfde bestuurslagen blijven liggen. Zo zijn er binnen de Randstadregio vier provinciale afvalstoffenplannen. Wel is bij het tot stand komen van de bedrijfsafvalstoffenverordening intensief samengewerkt op ambtelijk niveau, zijn gezamenlijke commissievergaderingen gehouden, en zijn in de Statenvergaderingen alle aanpassingen op dezelfde wijze doorgevoerd. De samenwerking gaat dus vrij ver.

Wat zijn de bevoegdheden van de provincie op het gebied van afvalbeleid? Komt dat neer op het opstellen van nota's, of gaat het verder?

Formeel is het zo: we moeten plannen maken en we moeten vergunningen schrijven. Die plannen hebben de status van wet, en zijn de basis voor de vergunningverlening. De publieke taak van de provincie is het maken van afvalstoffenplannen, waarin de planning van voorzieningen is opgenomen, waarin zodoende de infrastructuur is aangegeven, waarin is aangegeven hoe je de beleidsdoelen van het rijk denkt te gaan realiseren (hoe kan je preventie van de grond krijgen bijvoorbeeld), en die dus uiteindelijk de basis zijn voor vergunningverlening.

Vervoer over water naar stortplaatsen ontlast het wegennet. Foto Martijn Gallenkamp

Daarnaast hebben we in de afgelopen twee, drie jaar een aantal uitvoeringsinstrumenten gecreëerd. De genoemde bedrijfsafvalstoffenverordening is daar één van. Een tweede instrument is het afvalstoffenbedrijf dat wij enige jaren geleden hebben opgericht, de PROAV. Dat is vooral gedaan omdat we zagen dat in de afvalinfrastructuur allerlei hiaten zaten, die door niemand werden ingevuld. Het meest duidelijk was dat met stortplaatsen: die wilde niemand hebben. Waar dat toe leidde bleek een jaar of vier geleden met de België-affaire. Al het overtollige afval verdween uit Zuid-Holland, en dus leek er geen probleem te zijn. Op dat moment bleek dat we nog maar een jaar, anderhalf jaar ruimte hadden om al het afval dat hier vrijkwam goed te verwerken.

Het bedrijf kreeg ondermeer een soort makelaarsstaak: er komt afval vrij, maar waar moet het heen? We hadden niet genoeg ovens en stortplaatsen om het allemaal kwijt te raken. Er zijn toen contracten gesloten, eerst nog met Frankrijk maar later gewoon binnen Nederland. In deze overgangperiode zijn we gaan werken aan het uitbreiden van de infrastructuur. Vervolgens zijn we, als provincie, gaan praten over de vraag hoe je kan voorkomen dat al het afval moet worden gestort of verbrand.

De belangrijkste instrumenten voor het stimuleren van hergebruik zijn het storttarievenbeleid en het acceptatiebeleid (bijvoorbeeld afval dat opnieuw te gebruiken is weigeren). Dit alles kan echter pas als de eindverwerking goed geregeld is.

Daarnaast proberen we de markt bij het beleid te betrekken. Lukt dat niet, dan overwegen we ook nog om zelf in het verlooptraject te gaan zitten. Zodoende hebben we naast de makelaarsrol ook een soort regiefunctie: we proberen de regie te voeren in het schoner krijgen van de

productie en in het stimuleren van hergebruik. Zo hebben we bijvoorbeeld een aantal afvalbedrijven gevraagd zich toe te leggen op het schoonmaken van riool- en kolkenslib, en hiervoor een markt gecreëerd door een stortverbod in te stellen als het afval niet eerst bij het schoonmaakbedrijf is aangeboden.

Een derde instrument is het instellen van een afvalpreventieteam. Daarmee proberen we voor allerlei sectoren, en zoveel mogelijk in samenwerking met anderen, proef- en voorbeeldprojecten van de grond te krijgen gericht op schoner produceren, schoner consumeren.

Een krachtig beleidsinstrument van de provincie is de aanwijzingsbevoegdheid. Zal daar in de toekomst meer gebruik van gemaakt gaan worden, bijvoorbeeld bij het aanwijzen van stortlocaties?

De afvalinfrastructuur is naast mobiliteitsbeheersing, natuur- en landschapsbescherming en het energiebeleid een belangrijke peiler van het ruimtelijke milieubeleid van de provincie. Er is, hoe goed het afvalprobleem ook bij de bron bestreden mag worden, ruimte nodig om te kunnen storten. Door de grootschaligheid van de voorzieningen (soms meer dan 40 ha) is het noodzakelijk ze van het begin af aan in de planontwikkeling mee te nemen. Om eventueel een aanwijzing te kunnen geven, moet de achtergrond ervan in een streekplan goed gemotiveerd zijn.

In het kader van de keuze van een stortplaats hebben we één keer de aanwijzingsprocedure in gang gezet: in Vlaardingen, de locatie Lickebaert. Bij de locatie Derde Merwedehaven in Dordrecht zijn we er uiteindelijk in overleg met de gemeente uitgekomen. Dit laatste is verreweg te prefereren, al is het maar omdat een aanwijzingsprocedure vreselijk veel tijd kost. Over Lickebaert wordt al onge-

veer acht jaar gesproken, en de aanwijzing van drie jaar terug heeft onlangs geresulteerd in een Kroonuitspraak dat die aanwijzing terecht gegeven is. We hopen eind 1993 te kunnen beginnen met de aanleg van die stortplaats zodat er in 1995 gestort kan worden. Het verzet in Vlaardingen is overigens zo groot dat het nog maar de vraag is of je in de praktijk datgene wat via de aanwijzing geregeld is kunt effectueren. Er zijn nu al voorbereidingen gaande voor burgerlijke-ongehoorzaamheidsacties: zo wil men bijvoorbeeld gezamenlijk bomen op de toekomstige stortplaats planten. En dan maar kijken of de overheid het aandurft om die bomen te rooien. (In december, na dit gesprek, werden 15.000 bomen geplant, inmiddels vindt opnieuw overleg plaats. red.)

In Vlaardingen is het niet gelukt consensus te bereiken, hoewel de stortplaats wel helemaal is ingepast in de toekomstige ruimtelijke ontwikkeling van Midden-Delfland. Zo is in het recreatiedeelplan Lickebaert de stortplaats als kostendrager opgenomen, en dat plan is door iedereen vastgesteld en goedgekeurd. De bewoners zeggen echter tegen de overheid dat het plan voor een recreatiegebied prachtig is, maar dat ze het afval niet willen hebben. Als dat bevolkingsverzet te heftig wordt, moet je je toch af gaan vragen of het doel haalbaar is. In beginsel echter zullen we voor allerlei cruciale zaken als woningbouwlocaties, afvalinfrastructuur, Betuwelijn, het instrument van aanwijzing moeten gebruiken. En ook willen gebruiken.

Het Zuidhollandse stortcapaciteitsprobleem is opgelost met de bestemming van de Derde Merwedehaven in Dordrecht tot stortplaats. Wat te doen als over tien jaar deze in onbruik geraakte haven is volgestort?

De Merwedehaven zal in elk geval een recreatiegebied worden; we vinden de combinatie van afvalstortlocatie en later recreatiegebied goed haalbaar.

We hebben in de afgelopen jaren geleerd dat je vijf à tien jaar nodig hebt om een stortplaats te realiseren. We voeren nu

...en over 10 jaar. Bron: AVM

een soort twee-sporenbeleid: enerzijds proberen we op korte termijn een aantal stortplaatsen aan te leggen (Lickebaert en de Derde Merwedehaven), anderzijds proberen we voor de stortplaatsen daarna ruimte reserveren. Eind 1993 of begin 1994 willen we in streekplannen hebben vastgelegd waar die moeten komen. Hiervoor is een aantal criteria vastgesteld. Niet in aanmerking komen gebieden met een grote natuur- en landschapswaarde. Twee van de hoofdcriteria voor de verdere selectie waren de ontsluiting door hoofdinfrastructuur bij voorkeur water en spoor, maar in ieder geval door één van de twee en pas als laatste mogelijkheid alleen door een rijksweg, en een bepaalde minimale omvang. Groot-schaligheid is nodig om genoeg geld te kunnen genereren voor een duurzame inrichting, en om het aantal stortplaatsen (die tot in lengte van jaren onderhouden moeten worden) beperkt te houden.

Het derde criterium was dat de plek bij voorkeur al ver-vuild moest zijn. Het vierde tenslotte was dat de locaties moesten passen in de toekomstige ruimtelijke ontwikkeling, en mogelijk zelfs ondersteunend zijn aan de ruimtelijke ontwikkeling.

Wanneer een groenfunctie is gepland, dan is deze te combineren met een stort-functie.

Tegen deze criteria hebben we alle potentiële locaties laten scoren. Voor de hiermee geselecteerde locaties is een milieu-effectrapportage opgesteld. Na een planologische vergelijking van de locaties bleven twee mogelijkheden voor grootschalige stortplaatsen over, die wij willen reserveren voor bouw- en sloopaf-fal. We schatten dat we met die twee plekken tot 2025 voort kunnen.

Gescheiden inzameling van het huishou-delijke groente-, fruit- en tuinafval moet per 1 januari 1994 in heel Nederland inge-voerd zijn. De capaciteit van de compos-teerinstallaties is echter onvoldoende om al het afval te verwerken, en de afzetmo-gelijkheden van de compost zijn nog ge-ring.

De situatie is inderdaad niet ideaal. Er is eigenlijk geredeneerd: "Daar komen we uit, dat lossen we op."

We proberen nu het inzamelen en het

verwerken op elkaar af te stemmen. De ingezamelde hoeveelheden moeten gelijk opgaan met de verwerkingscapaciteit, en de verwerkers moeten zeker zijn van vol-doende aanvoer. Tegelijkertijd werken we aan composteerinstallaties voor de PROAV; één draait nu, en een tweede

Het NMP+ is opgesteld om te garanderen dat de kwaliteit van het leefmilieu over vijftig jaar min of meer hetzelfde is als op dit moment. Kan dit streven worden gehaald?

Het probleem met milieubeleid is dat je pas veel later resultaten ziet. Een voor-

beeld hiervan is het invoeren van milieuzorgsystemen bij overheid en bedrijven. Er kan pas een discussie komen over de vraag of het onver-mijdelijk is wat je produ-ceert, wanneer je weet wat er gebeurt, dat meet, ge-dwongen wordt te kijken naar die meetcijfers, en deze ook openbaar maakt. Pas dan kan je gaan nadenken over veranderingen. Dit proces moet niet alleen door een systeem van vergunningen en controle gehandhaafd worden, er moet ook een sociale controle op georgani-seerd worden. Het bedrijf moet verplicht worden om zijn emissies te meten en deze openbaar te maken. Via discussies met de overheid, maar ook door acties van milieubewegingen komt de druk dan vanzelf. Sommige bedrijven zijn hier uit eigen beweging al mee begonnen. We hebben bij verschillende projecten ontdekt dat met milieuzorgsystemen heel veel milieuwinst te boeken is, zonder dat het geld kost,

en dat het zelfs per saldo voordeliger is.

Ik vind een van de goede kanten van het NMP dat er een lange-termijndoelstelling in geformuleerd is. Bedrijven hebben daardoor meer zekerheid omtrent waar in geïnvesteerd moet worden, zodat afge-wogen kan worden of men bereid is die investering te doen. Bedrijven kunnen nu ook meer rekening houden met milieueisen bij vervangingsinvesteringen.

Op deze manier bekeken, denk ik dat de lange-termijndoelen zeker haalbaar zijn. Er zullen best economische dips komen, waardoor je tijdelijk minder hoge investe-ringen krijgt voor de verangving van produktieprocessen. Het veranderingsproces zal wel doorgaan; het tempo ervan zal tevens bepaald worden door het milieu-beleid en de economische ontwikkeling in de rest van Europa. Maar de doelstel-lingen moeten wel gerealiseerd worden.

RONALD KLIP EN JAAP ZONNEVELD
Redactie AGORA

**GROEIEND VERZET
IN DE LICKEBAERT**

Stort vóórdát Alders 't doet!

Bestel bomen (f 5,- per stuk) met 'n storting op
rek. nr. 340. 441. 100 Rabo Maassluis, Lickebaertvereniging,
Postbus 444, 3140 AK Maassluis.

installatie wordt gerealiseerd. We lopen wat achter bij het aanbod van afval, maar als er een echt gat dreigt te ontstaan, gaan we afspraken maken met de gemeenten die nog moeten beginnen met de gescheiden inzameling. We vragen hen dan pas met inzamelen te beginnen wanneer wij een seintje geven. Ik denk dat de meeste gemeenten op 1 januari 1994 gescheiden zullen inzamelen, maar dat de grotere steden, en dan vooral de binnen-steden, pas later zullen volgen. Daar zijn ook veel meer complicaties, ook wat betreft de kwaliteit van het GFT.

Afvalverwerking in Zuid-Holland is duur: verbranding van afval gaat in deze provincie toe naar 200 gulden per ton. Composteren kost echter minder dan 100 gulden per ton. Het is dus lonend voor gemeenten om te werken aan gescheiden inzameling. Elke ton aan kranten die niet verbrand wordt, levert een gemeente twintig gulden op. Zeker in de Randstad zijn er op dit moment voldoende prikkels om maximaal te werken aan hergebruik. Iedereen gaat er ook mee aan de slag.